

Vydává federální ministerstvo financí ve spolupráci se Státní bankou československou ve vydavatelství *Economia*, a. s. Praha

© federální ministerstvo financí

Adresa redakce: Vinohradská 49,
120 74 Praha 2

Telefon: 253 018 nebo 2110, linka 361

Vedoucí redaktor: Ing. Ivan Kočárník, CSc.

Publishers: Federal Ministry of Finance in Cooperation with Czechoslovak State Bank in Publishing House *Economia*, Prague

© Federal Ministry of Finance

Editor's Office: Vinohradská 49,
120 74 Prague 2, CSFR

Editor in Chief: Ivan Kočárník

OBSAH

Jan VÍT: Cíle a nástroje měnové politiky v roce 1992	53
Peter PALEČKA: Nový čs. celní sazebník 59	
Zdeněk VESELÝ: Platební neschopnost v roce 1991	61
Karel MAREK: Notes to Issues of Stock Exchange and Exchange Business	69
Martin MANDEL: Prognóza vývoje kursu čs. koruny na rok 1992	79

Finance a úvěr v zahraničí

Ladislav MACHOŇ: Způsoby řízení koncernů v tržní ekonomice (2. část)

Informace

Jiří JONÁŠ: Nobelova cena za ekonomii 1991 — Ronald Coase

Uprostřed čísla:

Frederic S. MISHKIN: **Ekonomie peněz, bankovníctví a finančních trhů** (na pokračování — 17. část) ss. 529—536

Všechny bibliografické údaje včetně údajů o autorských právech jsou uvedeny u prvního pokračování v č. 1/91 tohoto časopisu.

Publikováno po dohodě s College, sekci vyd. HarperCollins Publishers.

CONTENTS

Jan VÍT: Goals and Instruments of the Monetary Policy for 1992	53
Peter PALEČKA: The New Czechoslovak Tariff	59
Zdeněk VESELÝ: Payment Arrears in 1991	61
Karel MAREK: Notes to Issues of Stock Exchange and Exchange Business	69
Martin MANDEL: Prediction of Czechoslovak Crown Exchange Rate Development in 1992	79

Finance and Credit Abroad

Ladislav MACHOŇ: Ways of Controlling Concerns in Market Economy (2nd Part)

Information

Jiří JONÁŠ: Nobel Prize for Economics in 1991 — Ronald Coase

In the middle of this issue:

Frederic S. MISHKIN: **The Economics of Money, Banking, and Financial Markets** (To Be Continued — Part XVII) pp. 529—536

You can find all bibliographical data including particulars on copyright in part I of the series in No 1/91 of this journal.

Published by arrangement with College, a division of HarperCollins Publishers.

Redakční rada: ing. Aleš Bulíř, ing. Belo Bosák, CSc., Ing. Jozef Dančo, CSc., ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., ing. Miroslav Kerouš, ing. Jaroslav Klapal, ing. Ivan Kočárník, CSc., ing. Antonín Kotulán, CSc., ing. Vratislav Kulhánek, ing. Ivan Mikloš, Vladimír Rudlovčák, CSc., ing. Miroslav Purkyně, dr. ing. Dušan Tříška, CSc., prof. ing. Miroslav Tuček, CSc., ing. Peter Vajda, CSc., ing. Anton Vavro, CSc., doc. ing. Karol Vlachynský, CSc., ing. Jaromír Zahradník

Nový čs. celní sazebník

Peter PALEČKA*

V souvislosti s přechodem ČSFR na tržní ekonomiku a s liberalizací čs. zahraničního obchodu, zejména s jeho demonopolizací a podstatným zrušením kvantitativní kontroly dovozu, se stala cla prakticky jediným nástrojem ochrany čs. výrobců a trhu.

Průměrná incidence čs. cel je však poměrně nízká (cca 5%ní vážený průměr oproti 5,9 % u sazebníku Evropských společenství) a jejich struktura a výše neodpovídá současným, ale zejména budoucím potřebám ochrany čs. trhu a výroby. Navíc 97 % čs. celních sazeb je smluvně vázáno v rámci GATT, což znamená, že zvýšení těchto cel je možné pouze renegociacemi s ostatními smluvními stranami Všeobecné dohody o clech a obchodu, a to v souladu s existujícími pravidly a procedurami.

S přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem doporučily jak orgány čs. státní správy a jednotlivé čs. podniky, tak představitelé Mezinárodního měnového fondu a Světové banky zvýšit celní ochranu zejména u některých zbožových sektorů a vytvořit tak z čs. dovozních cel účinnější nástroj ochrany čs. ekonomiky.

Po několikaměsíční intenzivní práci byl proto za úzké součinnosti všech věcně příslušných hospodářských ministerstev federální vlády i republikových vlád přezkoumán, položka po položce, dosavadní celní sazebník a dohodnuty návrhy nových celních sazeb. Navíc byly určeny ty položky celního sazebníku, u nichž ČSFR hodlá stáhnout své celní koncese úplně a vyvázat tudíž tyto položky v rámci GATT (jedná se výlučně o vybrané zemědělské výrobky, pro které budou aplikovány vyrovnávací dávky).

Cílem této činnosti bylo zejména zvýšit celní ochranu u citlivých domácích výrobků, které pokrývají větší část poptávky na čs. trhu a jsou založeny na tuzemských surovinách nebo tradiční výrobě. Dále se přihlédlo k tomu, aby u převážně nebo zcela dovážených surovin, polotovarů a výrobků byly celní sazby co nejnižší nebo nulové. U částí, součástí, kompletačních prvků a příslušenství potřebných k finalizaci čs. výrobků byly celní sazby výrazně sníženy. Dosavadní celní sazby byly sníženy rovněž u částí spotřebního zboží, kde je nutné podpořit konkurenční působení dovozu pro ochranu spotřebitele před dosud monopolním chováním čs. výroby.

Celní sazby byly zvýšeny u 14,7 % položek, sníženy u 7,7 % položek a u 77,6 % položek zůstaly celní sazby nezměněny. Celková průměrná celní incidence se podle před-

* Ing Peter Palečka, ředitel odboru federálního ministerstva zahraničního obchodu

Príspevek byl předán redakci 18. 12. 1991.

běžných propočtů a skladby dovozu v roce 1990 zvyšuje přibližně o 1 %. Vzhledem k očekávanému zvýšení dovozu spotřebního a potravinářského zboží lze předpokládat, že změna skladby dovozu v roce 1991 oproti roku 1990 se projeví dalším zvýšením celkové průměrné celní incidence.

U jednotlivých skupin výrobků se celní incidence zvyšuje nejvíce u zemědělských a potravinářských výrobků (položky kapitol 1—24), a to podle dovozů v roce 1989 z 5,3 % na 11,7 % a podle dovozů v roce 1990 z 5,3 % na 10,7 %. U některých citlivých položek se zvyšuje dovozní clo až několikanásobně, jako např. u řepkového oleje z 1,5 % na 20 %, u květáku z 3 % na 15 % a cukru z 35 % na 60 %, u vína z 6,3 % na 25 % apod.

U skupiny tzv. průmyslových výrobků (položky kapitol 25—97) se celní incidence podle dovozů v roce 1989 zvyšuje ze 4,5 % na 4,6 %, podle dovozů v roce 1990 se snižuje z 5,3 % na 5,1 % (počítány dovozy ze všech zemí včetně dovozů ropy). U této skupiny výrobků se nejvíce zvyšují celní incidence u výrobků ze dřeva, papíru a nábytku podle dovozů v roce 1989 z 5,6 % na 6,4 %, u textilních výrobků z 5 % na 6,3 %, resp. z 5,9 % na 7,2 % v roce 1990. U elektrických strojů a přístrojů se incidence zvyšuje z 6,5 % na 7 %, resp. z 6,1 % na 7,3 % v roce 1990 a u neelektrických ze 4,4 % na 5 %, resp. ze 4,4 % na 4,9 %. U skupiny základních výrobků z kovů se celní incidence zvyšuje pouze nepatrně, a to z 2,2 % na 2,3 %, resp. z 2,6 % na 2,7 % v roce 1990. Pokud jde o jednotlivé položky, zvyšuje se dovozní clo například u některých druhů textilu (konfekce z 2,5 % na 11 %) anebo u optických výrobků z 3,8 % na 6 %.

U ostatních skupin výrobků se incidence nemění nebo se poněkud snižuje. Mezi výrobky, u nichž se celní sazby snižují, patří zejména části, součásti a příslušenství různých strojů a přístrojů a některé chemické výrobky.

Ustanovení § 41 odst. 1 celního zákona č. 44/1974 Sb. ve znění zákona č. 5/1991 Sb. zmocňuje vládu České a Slovenské Federativní Republiky, aby vydala nařízením sazby, základ pro vyměřování cla a celní sazebník.

Knižní vydání celního sazebníku obsahuje rovněž měrné jednotky k jednotlivým položkám celního sazebníku a údaj o preferenčním snížení cla. Preferenční snížení cla je stanoveno vyhláškou federálního ministerstva zahraničního obchodu č. 69/1989 Sb., o osvobození obchodního zboží dováženého a pocházejícího z rozvojových zemí od dovozního cla, která nabyla účinnosti dnem 1. 7. 1989.

Předkládaný celní sazebník byl vypracován podle osmimístné kombinované nomenklatury Harmonizovaného systému, kterou používají všechny státy Evropských společenství a která je podrobnější než doposud používaná šestimístná nomenklatura Harmonizovaného systému.

I když všechna současná mezinárodní jednání, včetně tzv. uruguayského kola v GATT, mají za hlavní cíl dosažení větší celní i netarifní liberalizace mezinárodního obchodu a snížení protekcionismu, celá řada předních mezinárodních ekonomů i pracovníků sekretariátu GATT se domnívá, že ČSFR lze poskytnout ostatními smluvními stranami GATT výjimku z čl. 2 GATT. Stalo se tak 3. prosince 1991 na 47. zasedání smluvních stran GATT. Rozhodnutím smluvních stran GATT tak skončila první etapa obtížných jednání s obchodními partnery ČSFR ze všech částí světa. Nový čs. celní sazebník tudíž byl zaveden od 1. 1. 1992. Okamžité zavedení nových celních sazeb je však v souladu s pravidly GATT podmíněno projednáním a dosažením dohody mezi ČSFR a zainteresovanými smluvními stranami o jejich konečné výši do 31. prosince 1992. Až po ukončení renegociací v souladu s článkem XXVIII GATT bude možné vydat definitivní podobu celního sazebníku pro následující léta.

The New Czechoslovak Tariff

Czechoslovakia decided to increase the tariff protection with respect to the relatively low customs incidence which exists at present. This article brings basic information about changes which are connected with new customs rates. The overall weighted average is increased by about 1 percent. The author clarifies reasons of customs rates changes of individual groups of products. The conclusion of 47th session of GATT enables to introduce the new tariff system from January, 1. 1992.

DT: 658.15(437)

Platební neschopnost v roce 1991

Zdeněk VESELÝ*

Platební neschopnost podniků se stala v minulém roce nejvýraznějším negativním průvodním projevem transformace čs. ekonomiky. Problém platební neschopnosti si vyžádal permanentní pozornost ze strany podniků a vlády a stal se i předmětem rozsáhlé diskuse na stránkách tisku. Cílem článku je na základě analýzy platební neschopnosti za první tři čtvrtletí r. 1991 informovat čtenáře o jejím vývoji, struktuře, formulovat hypotézy o vztahu prvotní a druhotné platební neschopnosti a o jejich příčinách.

Repetitorium pojmů

Situace, kdy organizace z důvodu nedostatku likvidních prostředků nejsou schopny dostát svým finančním závazkům v požadovaném termínu, je v ekonomice ČSFR přetrvávajícím jevem.

Platební neschopnost se v zásadě projevuje ve dvou formách:

- závazky nesplacené v dohodnuté lhůtě vyplývající z hospodářské smlouvy (tento objem platební neschopnosti lze zjistit z účetních výkazů Výsledovka Úč 1A --- 12);
- úvěry nesplacené ve lhůtě — jsou evidovány bankovními ústavami.

V dalším se budeme zabývat jednak tzv. prvotní platební neschopností z hlediska vytypování místa jejího vzniku a dále tzv. platební neschopností druhotnou, která vzniká rozšiřováním a řetězením platební neschopnosti prvotní.

Prvotní platební neschopnost vymezíme jako převis závazků po lhůtě splatnosti nad pohledávkami po lhůtě splatnosti. Z tohoto pohledu vystupuje prvotní platební ne-

* Ing. Zdeněk Veselý, pracovník federálního ministerstva financí

Příspěvek byl redakci předán 17. 12. 91.